

OBSOLESCÈNCIA PROGRAMADA

Treball sobre Sostenibilitat i Compromís Social

AIDA BERTRAN IZQUIERDO – Grup 11
MARC CASELLAS MUNS – Grup 11
DAVID SOLDEVILA PUIGBI – Grup 11

Índex:

Desenvolupament del tema:

Què és?	3
Història:	3
Tipologies d'obsolescència programada:	4
Aspectes econòmics:	4
Aspectes Ètico-socials:	5
Aspectes mediambientals:	5
Conclusions:	6
Webgrafia:	6

Preguntes tipus test:	8
------------------------------	----------

Desenvolupament del tema:

Què és?

És una estratègia de màrqueting que consisteix en el dissenyar els productes tenint en ment el seu final, és a dir, que tinguin una duració concreta, ja perquè deixaran de funcionar totalment o parcialment o perquè l'usuari creurà que el seu producte ja no està a la última, tant a nivell estètic com a nivells de funcionalitats. D'aquesta manera, el consumidor prefereix comprar un nou article en comptes d'intentar reparar l'anterior, ja sigui perquè la reparació és molt cara on en alguns casos impossible de reparar o perquè el nou oferirà noves prestacions.

Amb un primer cop d'ull ens pot semblar que aquest fet només es dona amb els productes tecnològics. Un exemple no tecnològic el podríem treure del món de la moda, un exemple més concret seria Zara. Aquesta marca de roba cada dues setmanes, més o menys, fa arribar a les seves botigues una col·lecció nova. Segons el llibre de Xavier Sala i Martín, els compradors de Zara van unes 17 vegades a la botiga i en la major part de les visites solen comprar, en canvi en les altres botigues la gent sol anar-hi unes tres o quatre vegades l'any. Aquesta empresa crea una necessitat totalment innecessària de comprar més i més roba.

Història:

Durant el segle IX s'havia predit un augment de població pels inicis del segle XX que havia de propiciar un creixement de l'economia. Fins llavors, tots els esforços de la indústria s'havien dedicat a estimular els productors i en millorar la tecnologia per accelerar el procés de producció, ja que fins aquell moment la demanda superava l'oferta. Com més producció hi hagués, es podria vendre els articles a preus més baixos i la gent podria comprar-los amb més facilitat. Amb l'arribada del segle XX la producció va quedar marcada per un gran excedent de productes, amb un preu molt baix, ja que l'estatus social de la població no els permetia la compra de productes superflus per la por a no tenir prou diners per arribar a final de mes. Cosa que sí feien abans de la depressió de l'inici de segle, comprant nous productes simplement per l'aspecte o perquè el nou oferia noves prestacions.

Des d'aquell moment, els esforços de la indústria es van centrar en la incentivació dels compradors, que en aquells moments de precarietat aprofitaven els seus béns al màxim. S'havia d'equilibrar l'oferta i la demanda, que la sobreproducció del moment tinguí consumidors. L'obsolescència programada, tal com va proposar Bernard London, ho va permetre.

Bernard proposava al govern establir un temps de vida als productes des de la data de la seva fabricació i un cop hagi finalitzat la seva vida, que s'incentivi el canvi i la destrucció dels vells. D'aquesta manera es reactivaria l'economia i es reduiria l'atur. Proposa iniciar el procés afavorint que els canviïn els seus articles vells per tiquets que posteriorment podran canviar per obtenir els productes amb obsolescència programada. D'aquesta manera, la producció no s'hauria d'exportar, ja que seria el propi país el que compraria els productes fabricats. La obsolescència obligatòria no es va portar a terme, sinó que se'n va alleugerar el concepte. London també fa referència a l'especulació amb valors no reals, causa de la caiguda de la borsa de Nova York i que va propiciar encara més la depressió.

Un dels exemples més clars d'això són les bombetes. Els esforços que s'havien dedicat a prolongar-ne la duració van centrar-se en establir-ne una vida més curta per forçar a la població a comprar-ne més sovint. L'exemple per excel·lència d'aquestes primeres bombetes es troba en una estació de bombers de Livermore a Califòrnia.

Un altre podria ser els cotxes, passant del model únic de Ford, al model anual de General Motors, molt menys robust que el primitiu. Propiciant així que la població canviés de cotxe molt més sovint gràcies als nous dissenys.

Tipologies d'obsolescència programada:

- Durabilitat artificial: Es llança el producte al mercat dissenyat específicament per tal de deteriorar-se a un ritme determinat. Es tractaria bàsicament de fer servir productes de mala qualitat i que per si sols no es puguin canviar per uns de nous, si no que hagi de comprar tot un nou dispositiu nou.
- Prevenció de reparacions: El producte està dissenyat per tal de impossibilitar qualsevol reparació o que resulti més costos que adquirir-ne un de nou. Un exemple serien les càmeres d'un sol ús, aquestes càmeres estaven dissenyades de tal manera que quan s'extreu el carret no es poden tornar a muntar les peces.
- Estètica: És al conseqüència quan es llancen productes més atractius a l'ull del comprador. El consumidor només pel seu afany d'estar a la última tendència es comprà el nou producte tot i tenir l'actual en bones condicions o l'exemple de Zara que hem citat a la introducció. Aquest tipus d'obsolescència es veu més accentuat en productes de moda.
- Sistemàtica: Es realitzen atacs contra als productes com ara deixar-los de donar suport, ja sigui a noves actualitzacions, suport tècnic, etc. Aquest tipus es dona usualment amb programari informàtic. Per exemple: les versions antigues de Windows de les qual es coneixen vulnerabilitats no són actualitzades per tal de promoure les vendes de les noves versions.
- Planejada: Es programa el producte per tal de deixar de funcionar al cap d'un cert temps o usos. S'aconsegueix amb xips que tenen com a funció enregistrar el temps de funcionament. Per exemple, les impressores tenen xips que la inhabiliten al cap de una certa quantitat de impressions o es càmeres reflex, una de gamma mitja a cap de cent-mil fotos el DSLR sol deixar de funcionar, que és una de les peces de la càmera que no es pot canviar o que és molt difícil fer-ho.

Aspectes econòmics:

Des d'un punt de vista econòmic un producte amb una vida útil molt curta és totalment aberrant igual que un amb una de molt llarga.

En el primer cas, si la vida de l'objecte arriba ser tant curta que l'usuari no arriba a amortitzar-la aquest registrarà pèrdues arribant a un punt que no es podrà permetre adquirir-ne un de nou cada poc temps i les pèrdues es passarien també a l'empresa. Per altre banda, si cada cop que l'usuari compra un nou producte demana una millora respecta

l'anterior que ha comprat, les empreses no donarien l'abast en la recerca i la implementació de les noves tecnologies.

En el segon cas, si la vida de l'objecte és tant llarga que tot i els avenços tecnològics constants, possibles defectes fàcilment reparables... el producte continua sent operatiu al complert els usuaris no tindran la necessitat d'adquirir-ne de nous. Això provocaria pèrdues a les empreses que amb gran nivell de probabilitat caurien en bancarrota o portarien a terme una obsolescència sistemàtica dels seus equips més antics.

Aspectes Ètico-socials:

Crear productes amb vida útil molt curta provocaria constants problemes. Posant l'exemple de un telefon mòbil, que cada dos per tres aquest deixes de funcionar provocaria una enorme ineficiència en la xarxa de telecomunicacions global, deixat enormes quantitats de gent incomunicada en qualsevol tipus de solució, tot això deixant a part el que es comenta en l'apartat dels efectes mediambientals, que ja té dedicat tot un apartat.

Tampoc ens interessa un objecte amb un vida útil extremadament llarga des del punt de vista ètic. Posem de nou l'exemple del mòbil, si un aparell tingues una vida de vint anys, amb la velocitat de incoació que hi ha en aquest moment els protocols de seguretat quedarien antiquats per aquests mòbils o no es podrien millorar. En el cas que aquí deu anys es crea un sistema de criptografia per trucades d'alta seguretat que es pot implementar sense tocar el hardware dels dispositius, qual cosa voldria dir que seria per software, doncs es podria donar el cas que un telefon que no fos intel·ligent no pogués xifrar i desxifrar la senyal deixant-lo obsolet, en el millor dels casos, en el pitjor no es podria avançar. Com que voldríem mantenir tots els dispositius funcionals no es podrien aplicar noves millores als nous productes.

El sentit comú ens diu que haurien d'arribar a un punt mig al qual ni la vida dels productes sigui tant extremadament llarga que amb la compra de un no faci falta comprar-ne un altre el resta de la vida, ni que cada dos per tres haver de canviar de producte per culpa de la seva obsolescència. Aquest punt de vista aristotèlic podria establir que quan hi hagues una gran innovació en concepte crucial obligar, recomanar o donar ajudes per canviar els dispositius per uns de nous. Deixant així marge a desenvolupar nous sistemes i no estancant la innivació.

Des d'un punt de vista ètic de l'enginyer que ha de dissenyar el producte la seva educació professional li diu que ha de fer un bon producte, que pugui aguantar tant temps com sigui possible. No obstant per tal de poder mantenir el lloc de feina o guanyar més diners, depèn de la seva posició empresarial. Això el porta a rebaixar-se no només èticament si no professionalment.

Aspectes mediambientals:

L'efecte de l'obsolescència ha provocat que milers de productes que encara podrien tenir molt més ús, acabin en abocadors, ubicats, la major part, al continent africà. Entre ells, una gran majoria són aparells que han estat programats per avariar-se després d'un seguit d'usos, com per exemple mitjançant comptadors d'impressions en el cas de les impressores, o, simplement, han estat substituïts per altres de més moderns i el consumidor ha decidir

canviar-los. Això provoca un greu problema de contaminació, no només pel fet de la gran quantitat de materials desaprofitats i amb vida útil, sinó també per les persones que en cremen les carcasses i cobertes dels cables per obtenir coure, provocant així una gran quantitat de contaminació, tant a l'atmosfera com a l'aigua de la zona i del subsòl. Per exemple, l'aigua embotellada utilitza una gran quantitat de recursos (plàstic, transport...) per crear un producte, a vegades d'una qualitat dubtosa, que consumim en un parell o tres de minuts, però que els residus poden arribar a durar centenars d'anys si no es reciclen correctament.

Conclusions:

D'aquest treball n'extreiem que la obsolescència programada s'ha consolidat com un fet que vivim sense quasi donar-nos-en compte, ja que des del segle XX ens trobem involucrats en aquesta pràctica de dubtosa ètica, però en menor mesura, ja que no s'està produint un efecte tant radical com el que proposava B.London al seu article. En el nostre mercat globalitzat, poden arribar a provocar grans despeses als consumidors i grans guanys a les empreses que fabriquen els productes usant els cinc diferents tipus d'obsolescència: durabilitat artificial, prevenció de reparacions, estètica, sistemàtica i planejada. El fet de substituir productes que encara podrien seguir funcionant pel simple fet d'obtenir beneficis a costa del planeta, provocant així que acabin en abocadors, no creiem que sigui ètic, ja que els enginyers reben l'ordre d'esforçar-se en debilitar els productes en comptes de millorar-ne la duresa. En el món tecnològic en el que vivim, ja és difícil identificar el què és obsolescència programada del que són millores de hardware, ja que, evidentment, no és podia assolir el rendiment dels processadors actuals fa cinc anys. Creiem que la creació d'articles de bona qualitat i resistència no haurien de provocar que es reduïssin les vendes, menys en el món tecnològic en el que vivim, amb millores constants (nous processadors, noves prestacions) i amb ajudes que impulsessin la adquisició de productes millorats que tinguessin una producció sostenible o segura. Això provocaria un moviment sa del mercat.

Webgrafia:

Economia en colors (castellà) - Xavier Sala i Martin.

<http://www.megustaleer.com/libro/economia-en-colores/ES0125318>

Wikipedia. "Planned Obsolescence".

http://en.wikipedia.org/wiki/Planned_obsolescence

Cosima Dannoritzer. "Comprar, tirar, comprar" (Documental). Produït per Article Z (França) y Media 3.14 (Barcelona).

<http://www.rtve.es/alacarta/videos/el-documental/documental-comprar-tirar-comprar/1382261/>

Annie Leonard, "Story Of Stuff,".

<http://www.storyofstuff.com/>

The Economist. "Idea: Planned obsolescence". 25 Mar 2009.

<http://www.economist.com/node/13354332>

Hipertextual - "¿Cuántas fotos tomará tu DSLR antes de morir?" 25 Oct 2011

<https://hipertextual.com//archivo2011/10/cuantas-fotos-tomara-tu-dslr-antes-morir/>

London, B. "Ending the depression through planned obsolescence". 1932

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/27/London_%281932%29_Ending_the_depression_through_planned_obsolescence.pdf

Jane Spencer, "*Companies Slash Warranties, Rendering Gadgets Disposable*", Wall Street Journal, July 16, 2002.

<http://www.stayfreemagazine.org/public/wsj-planned-obsolescence.html>

Preguntes tipus test:

1. La icona de referència de la lluita contra l'absolució programada és:
 - a. Una bombeta
 - b. El Ford model T
 - c. Les mitges de niló
 - d. Un iPod

Resposta: a

Referència:

Cosima Dannoritzer. "*Comprar, tirar, comprar*" (Documental). Produït per Article Z (França) y Media 3.14 (Barcelona).

<http://www.rtve.es/alacarta/videos/eldocumental/documental-comprar-tirar-compra-r/1382261/>

2. Quina de les següents opcions no és una de les causes de la mort programada dels aparells?
 - a. Un comptador d'us
 - b. Afeblir-lo
 - c. Un nou disseny innovador
 - d. El país on s'ha comprat l'aparell

Resposta: d

Referència:

Cosima Dannoritzer. "*Comprar, tirar, comprar*" (Documental). Produït per Article Z (França) y Media 3.14 (Barcelona).

<http://www.rtve.es/alacarta/videos/eldocumental/documental-comprar-tirar-compra-r/1382261/>

3. Quina de les següents opcions no fan les empreses per crear demanda inexistents?
 - a. Enganyar-nos
 - b. Canviar el disseny de l'envàs
 - c. Seduir-nos
 - d. Espantar la població

Resposta: b

Referència:

Annie Leonard, "Story Of Stuff," -

<http://storyofstuff.org/movies/story-of-bottled-water/> (minut 5:29)

4. Per a què usen les empreses la obsolescència programada?
- a. Treure una gran quantitat stoc en poc temps
 - b. Crear més oferta donant més per elegir als compradors
 - c. Augmentar els guanys de l'empresa
 - d. Facilitar la millora dels sistemes dels seus consumidors

Resposta: c

Referència:

Wikipedia - "Planned Obsolence" - Apartat 3
https://en.wikipedia.org/wiki/Planned_obsolescence#Perceived_obsolescence

5. Quina d'aquestes opcions NO es una tipologia de obsolescència programada?
- a. Previsió de reparacions
 - b. Estètica
 - c. Obsoleta
 - d. Sistemàtica

Resposta: c

Referència:

Wikipedia - "Planned Obsolence" - Apartat 2.
https://en.wikipedia.org/wiki/Planned_obsolescence#Perceived_obsolescence

6. Des del punt de vista economic, si la vida del producte és molt llarga...
- a. És millor per a tots
 - b. Només beneficia el mediambient
 - c. El consumidor crearia més residus
 - d. Podria comportar la ruïna de l'empresa que el fabrica

Resposta: d

Referència:

Wikipedia - "Planned Obsolence"
https://en.wikipedia.org/wiki/Planned_obsolescence#Perceived_obsolescence